

"Dezinformacije su stare koliko i čovječanstvo, ali danas cvjetaju na društvenim mrežama"

www.dalmacijadanas.hr/dezinformacije-su-stare-koliko-i-čovječanstvo-ali-danas-cvjetaju-na-društvenim-mrežama/

September 12, 2025

Dr. Ivica Granić: "Bez kritičkog razmišljanja lako postajemo žrtve dezinformacija"

ANA TENŽERA / Foto: Dalmacija Danas, screenshot YouTube 12. rujna 2025. 01:00

Dr. sc. Ivica Granić na poslijediplomskom doktorskom studiju Jezici i kulture u kontaktu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru 2013. godine obranio je magistarski rad na temu *Odnosi s javnošću hrvatskih parlamentarnih stranaka*, te stekao stručni naziv Magistar znanosti, znanstveno područje društvenih znanosti, znanstveno polje informacijske i komunikacijske znanosti, grana odnosi s javnošću. 2015. godine obranio je doktorsku disertaciju na temu *Analiza predsjedničkih izbora u Republici Hrvatskoj 2014./2015. godine na temelju pisanja hrvatskih dnevnih tiskovina*, te stekao stručni naziv Doktor znanosti. Zajedno s prof. dr. sc. **Zoranom Tomićem** i prof. dr. sc. **Besimom Spahićem** objavio je knjigu „Strategija izbornih kampanja“ (Synopsis, Zagreb, 2008.). Također je zajedno s prof. dr. sc. Zoranom Tomićem i dr. sc. Damirom Jugom autor znanstvenog rada „Strategija poruke u odnosima s javnošću“ (Medijski dijalozi, Podgorica, 2008.), a s prof. dr. sc. **Zoranom Tomićem** i dr. sc. **Ninom Ćorićem** autor je znanstvenog rada „Uloga odnosa s javnošću u turizmu“ (Zbornik radova, Turističke

mogućnosti jadranskog zaleđa, Federalno Ministarstvo okoliša i turizma Federacije BiH, Mostar, 2008.). Autor je nekoliko stručnih radova iz područja Odnosa s javnošću, te je sudionik i izlagač na mnogim znanstveno – stručnim skupovima.

- Tekst se nastavlja nakon oglasa -

Što je, po vašem mišljenju, lažna vijest?

Svako medijsko izvješće koje sadrži nedvosmisleno pogrešne informacije, tvrdnje ili slično, koje ne odgovaraju činjenicama. Važno je naglasiti kako se ne radi o pogrešci u izvješćivanju, lažna vijest podrazumijeva namjerno, odnosno svjesno manipuliranje čitateljstvom. Drugim riječima, radi se o informaciji koju je zapravo netko potpuno ili djelomično izmislio, plasirao i objavio kao točnu, a znao je da nije točna.

Kako se protiv toga boriti, je li jedino medijska pismenost odgovor?

Kada govorimo o medijskoj pismenosti u pitanju je jedan od najvažnijih oblika pismenosti danas. Bez tih kompetencija teško se može bilo što postići, to je nešto jako potrebno i mladima i starijima, iako starije generacije s time imaju nešto više problema. Osobno zagovaram da bi s medijskim obrazovanjem trebalo krenuti u osnovnoj školi, jer djeca u toj dobi dolaze u prvi kontakt s medijima i raznim sadržajima. Ne mislim tu samo na učitelje nego i na roditelje, čak i tete u vrtićima. Razumljivo je da kako djeca odrastaju da nastavnici preuzimaju sve značajniju ulogu u tome.

Kažete kako „s medijskim obrazovanjem treba početi u vrtiću”.

Permanentno treba poticati medijsku pismenost. Kada govorimo o medijskom sadržaju trebalo bi postaviti nekoliko pitanja, koja po Scheibeu i Rogowu možemo podijeliti u tri ključne skupine. Prije svega, čitateljstvo i autor. Znači, tko je kreirao određeni sadržaj i s kojom svrhom? Za koju publiku? Je li možda objava plaćena, tko ima koristi od objave, ili koga bi objava sadržaja mogla oštetiti, nanijeti mu štetu? Nadalje, poruke i značenje iste. Čitatelj se mora zapitati koje se vrijednosti, ideje, stajališta objavom promoviraju. Jesu li neke informacije izostavljene, a mogle bi biti važne? Zatim, koje su tehnike namjerno korištene kako bi netko unaprijed sračunato mogao na drugačiji način interpretirati poruku. Konačno, sami prikaz u medijima i stvarnost, kad je objava nastala, te na koji je način plasirana čitateljstvu. Je li riječ o golim činjenicama ili stavu autora? Je li sadržaj pouzdan, i na temelju čega to mislimo? Na koncu, vrlo važno: tko su izvori pojedinih informacija i tvrdnji? Smatram da ako se od najranije dobi ovako potiče promišljaju o medijima imamo izgleda stvoriti odgovorne i zadovoljne čitatelje.

Smatrate li kako su nastavnici dovoljno pripremljeni za te procese?

Teško je jednoznačno odgovoriti. Vjerojatno značajan dio jeste, znaju o čemu se radi i kako se postaviti, ali vjerojatno ima i onih kolega koji nisu baš spremni. Bilo kako bilo, Ministarstvo mora inzistirati na što većoj uključenosti te vrste obrazovanja u školski sustav. Sukladno tome silno je značajno da što više dionika u odgoju, sukladno materijalnim ili tehničkim mogućnostima, kao i specifičnim znanjima, sudjeluje u promociji medijskog obrazovanja.

Što je zapravo medijska pismenost koju tako često spominjete?

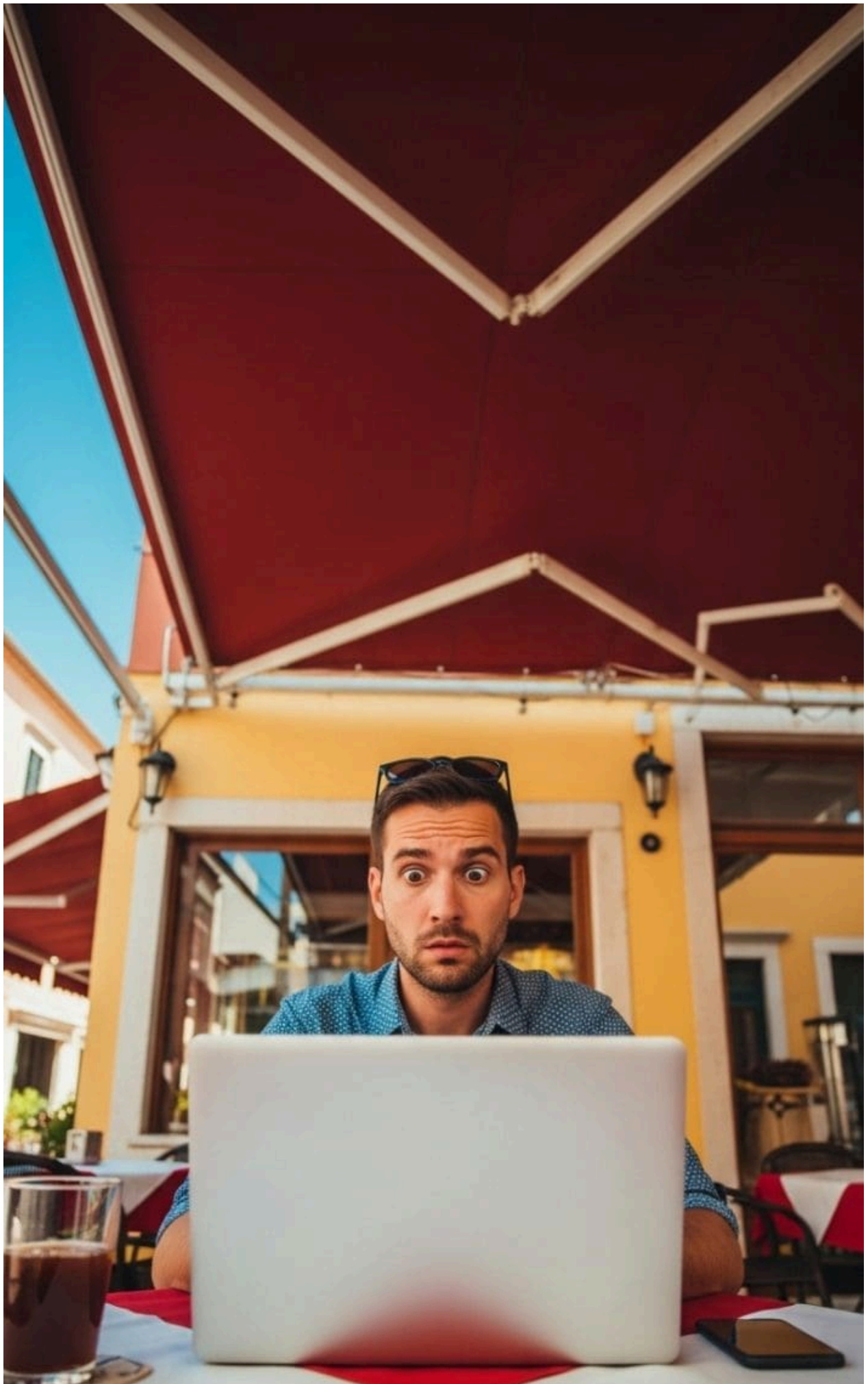
Volim kazati kako je medijska pismenost, ili kompetencija, zapravo kvalitetan pristup medijskom sadržaju. U novije vrijeme govore se i o medijsko-informacijskoj pismenosti. Naime, medijska kompetencija u najširem smislu podrazumijeva kvalitetan pristup određenom sadržaju, što bi značilo njegova analiza, ispravno vrednovanje, te na koncu i stvaranje vlastitog sadržaja. Riječ je o tome da korisnici koji imaju pristup sadržajima, da ga znaju na najbolji način iskoristiti.

Što znači kvalitetno znati koristiti medijski sadržaj?

To bi značilo da uz kvalitetno usavršavanje znate vrednovati, zatim kritički analizirati sadržaj koji čitate, kako biste ispravno znali protumačiti poruke, vjerodostojnost, u konačnici procijeniti istinitost onoga što čitate, te donijeti i stanovite vlastite zaključke. Osim toga, usavršavanjem ćete biti i aktivniji i kvalitetniji sudionik u društvenoj komunikaciji, stvarat ćete osobni medijski sadržaj, iznositi vlastita mišljenja o temama o kojima pišete.

Spomenuli ste i medijsko-informacijsku pismenost?

Radi se o tome da danas dolazi do brojnih, nazovimo ih tako, preklapanja u pisanju nekog sadržaja. Razlog tome je i razvoj digitalne tehnologije, imamo nevjerojatno veliku dostupnost sadržaja putem raznih internetskih platformi. Zbog svega sve se češće koristi pojam medijsko-informacijska pismenost, što bi podrazumijevalo brojne oblike pismenosti: od medijske, informacijske, računalne, digitalne, televizijske i filmske, zatim i oglašivačke. Govorimo o važnosti prepoznavanja praktički svih vrsta medija i pružatelja informacijskih usluga, uključujući knjižnice, arhive, muzeje. Međutim, pored svega, i što je smisao zapravo, jest da je kod svih navedenih oblika pismenosti najvažnije razvijati kritičko promišljanje i zaključivanje.

Postoji li formula kako bi se mogla provjeriti točnost sadržaja, na što se osloniti?

Ne postoji. Niti može postojati, nije u pitanju matematika ni matematičke formule. To je kao da me pitate postoji li medij za koji možete reći kako ste sigurni kako je istina sve što objave. Takav ne postoji. U negativnom smislu situacija je toliko napredovala da negdje postoje čak i specijalizirane tvrtke koji se bave permanentnom proizvodnjom lažnih vijesti. Sjetite se koliko ste puta pročitali neku objavu za koju vam se odmah učinilo kako joj nešto nedostaje, kako je isforsirana, tada niste sigurni je li informacija točna. Ili, s obzirom da smo svi na mrežama, jako često prenosimo objave od virtualnih prijatelja bez posebne analize, a da se nismo zapitali je li sve provjereno. Nekada smo čitali isključivo tradicionalne medije, danas sve veći broj čitateljstva informacije prima putem mreža, pri čemu vrlo rijetko provjeravamo autentičnost i vjerodostojnost informacija. Problem je i tehničke prirode, jer mreže nemaju klasična uredništva koja bi provela barem nekakvu selekciju vijesti i provjerili točnost prije objave, često su te vijesti čak i proizvod algoritama. Osim toga, veliki broj virtualnih prijatelji na Facebooku ne postoji, riječ je o *botovima* i slično tome.

Kako biste opisali pojam dezinformacija?

Jako mi se sviđa opis kojim je jedna ekspertna skupina EU o lažnim vijestima i *online* dezinformacijama opisala taj pojam: U pitanju je pojam koji uključuje sve oblike lažnih, netočnih ili zavaravajućih informacija koje su osmišljene, predstavljene i promovirane kako bi nanijele štetu javnosti ili radi stjecanja profita. Dakle, riječ je o varanju, izmišljanju, o događajima koji se nikada nisu dogodili, a niti će se dogoditi. Navode se kao točne izjave koje nikada nisu bile izrečene. Sve to negativno utječe na naša shvaćanja, te umanjuje vrijednost medija putem kojih se prenose. Na koncu, dezinformiranje kao takvo nije ništa novo, fenomen postoji još prije modernih medija, ali je procvat doživio s razvojem upravo tih medija.

Posebno se manipulira putem društvenih mreža, postoje li savjeti kako bismo lakše prepoznali manipulaciju?

Univerzalne formule nema, ali postoje određene tehnike, alati, pravila, savjeti, kako lažne vijesti detektirati. Recimo, nemojte čitati samo naslov, često se njime manipulacija, radije pročitajte cijeli članak. Valjalo bi provjeriti i tko je autor, zatim i domenu stranice. Može se preko tražilice provjeriti tko stoji iza objave. Valjalo bi pogledati i druge članke tog autora, tako ćete dosta dobro zaključiti je li vjerodostojan ili nije. Ozbiljne medijske kuće imaju vlastitu domenu, lažne stranice ponekad izgledaju kao prave, ali domena je drugačija. Pripazite i na stranice koje pišu *blogeri*. U tom slučaju riječ je o osobnom *blogu* i stavu pojedinca, a ne izdavačke kuće, ustanove ili nakladnika. Može se provjeriti i *impressum*, informirajte se o vlasnicima, uredništvu, novinarima. Ako je riječ o ozbiljnim mediju, te informacije možete pronaći i na drugim mjestima. Provjerite datum i vrijeme objave, jer je još jedan općeniti element kod lažnih vijesti da prenose neku staru vijest, a ljude navode na pomisao da se to događa upravo sada. Provjerite izvještavanje drugih medija o tom događaju. Nedostatak poveznica ili izostavljanje izvora jasan su znak upozorenja na lažnu vijest.

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti

[Hrvatski stručnjak koji se bavi razvojem AI tehnologija: "Ljudi danas ne čitaju vijesti, oni ih samo skimaju"](#)

[Direktor i suosnivač dvije startup tvrtke: "62% mladih u Hrvatskoj nikad nije učilo o medijskoj pismenosti – to je točno ono što ne želimo"](#)

[Od beta kazeta do umjetne inteligencije: Kako se novinarstvo promijenilo u posljednjih 20-ak godina](#)

[Mnogi smatraju ovog čovjeka najboljim podcasterom u regiji. Otkrio nam je zanimljive detalje iz svog života: "Upadao sam u probleme i pokušavao ih rješavati riječima, češće bezuspješno nego uspješno"](#)

Moja reakcija na članak je...

Ljubav

1

Haha

0

Nice

1

What?

0

Laž

4

Sad

0

Mad

1

NAPIŠI, DOJAVI, SLIKAJ,
UKAŽI... BUDI DIO NAS.

